

<https://doi.org/10.53656/his2026-5-3-sla>

*View over the Balkan Peninsula
Поглед над Балканите*

ВИЗИТИТЕ НА СК „СЛАВИЯ“ В ГЪРЦИЯ (1926 – 1927) – ФУТБОЛНА ДИПЛОМАЦИЯ В ПЕРИОД НА СЛОЖНИ МЕЖДУДЪРЖАВНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

Гл. ас. д-р Камен Бинбелов

Национална спортна академия „Васил Левски“

Abstract. The study focuses on an aspect that has not been thoroughly explored in the bilateral relations between Bulgaria and Greece since the middle of the 1920s, more specifically, the first football contacts between athletes from the two countries, against the background of the foreign policy context. The football matches were at the club level and were played in 1926 and 1927, while the Sofia sports club Slavia was a representative of the Kingdom of Bulgaria. The visits are to Thessaloniki at the invitation of the hosts and on the first visit a debut match between clubs was also held of two neighboring countries. The matches were attended by representatives of the political elite, the military high command, and the higher clergy. There were official ceremonies before the matches, including speeches of a political character as well as a solemn performance of the Bulgarian national anthem “Shumi Maritsa”. These were events that happened for the first time. The matches were played in the complex situation of distrust between the two countries, which had emerged as a consequence of the military conflicts preceding the period. For the purpose of the study, documents were located and analysed, as well as publications in periodicals and library collections both in Bulgaria and Greece. In methodological terms, a historical approach, content and comparative analyses were used.

The study demonstrates the positive role of the first football matches between Bulgarian and Greek sports clubs, which contributed to overcoming the adverse attitudes between the two neighbouring peoples and proves the fundamental social function of sport, that is to transcend barriers and differences between people.

Keywords: sports diplomacy; Bulgarian-Greek relations; football, Slavia Sofia; Thessaloniki; interwar period

През настоящата 2026 г. се отбелязва един век от началото на футболните контакти между представители на спортни дружества от България и Гърция.

Авторитетната годишнина е повод да се направи задълбочено проучване на тази проблематика, която да бъде съотнесена и в тогавашния политически контекст. От съвременна гледна точка провеждането на един международен футболен клубен двубой с българско участие е нещо рутинно и рядко представлява значим обществен интерес. Това в особена степен важи, ако срещата е с приятелски характер. Отразяването на подобна спортна дейност е тема, която попада във фокуса на общоинформационните или специализираните медии, където ще е представена на аудиторията основно в телеграфен стил. В журналистическите публикации само в много редки случаи би се потърсила връзка с нещо различно от спортно естество. Това се прилага единствено при футболни събития с благотворителен характер или такива под егидата на някоя авторитетна международна организация. Но не така стоят нещата с редица срещи на родни състезатели с чуждестранни отбори в зората на организирания спорт у нас.

В монография на Ясен Тодоров (Todorov 2018, p. 13), посветена на участието на националния ни отбор в турнирите за Балканската купа през трийсетте години на XX век, се изтъква, че футболът може да бъде мощен пропаганден продукт, който да се използва за определени политически цели, които чрез медиите могат да формират общественото мнение и нагласите на хората. Като важен елемент от отношенията между две държави, на база спортните контакти между тях, посочва и д-р Теодор Борисов (Borisov 2020, pp. 72 – 86). Той разглежда сътрудничеството между Царство България и Независимата хърватска държава в периода на нейното съществуване (1941 – 1944) и чрез взаимните приятелски двубои, които организират помежду си спортни дружества от двете близки в политико-идеологическо отношение в този период страни.

За международни мачове и политическия смисъл в тях, конкретно за „Славия“, отбелязват при гостуването на „Спартак“ (Москва) в София през август 1940 година: Илия Стойчев (Stoychev 1983, pp. 62 – 63), Димитър Пищийски (Pishtiiski 1983, pp. 31 – 35), Камен Огнянов (Ognyanov 2006, pp. 208 – 212). С оглед на идеологическата обосновка на периода, в който излизат първите две изследвания, акцентът е търсен по оста на комунистическата пропаганда относно това гостуване на представители на СССР. Третият автор насочва, на базата на съществуващата към момента на двубоя политическа реалност, анализа си в друг контекст. В този смисъл е важно да се посочи, че на мача, проведен на столичния стадион „Юнак“ на 11 август 1940 година, присъстват петима български министри, което е половината от състава на кабинета, оглавяван от проф. Богдан Филов, както и представители на Двореца, пълномощните министри на Германия, САЩ, СССР, Япония и на всички балкански страни¹. Политически акцент е отбелязан и от Иван Селвелиев² при гостуването на „Славия“ в Италия през септември 1927 г. и

аудиенцията, която дава за тима от София папа Пий XI. С този акт славистите се превръщат в единствения български отбор, приет от римски понтифик. Три години преди това състезателите на „Славия“ за първи път играят двубои в чужбина. Двете срещи са в Истанбул срещу местния „Фенербахче“ и са проведени през месец октомври 1924 г. В изследване на Камен Бинбелов (Binbelov 2020, pp. 281 – 290) се констатира, че мачовете са част от тържествата, отбелязващи първата годишнина от декларацията за обявяване на Република Турция на 29 октомври 1923 г.

Посочените примери показват, че немалък брой от проведените приятелски футболни срещи или такива с официален състезателен характер на български клубни или национални отбори в периода на Царство България имат и своя контекст в политически аспект. В тази връзка, интерес за проучване представляват и най-ранните контакти между български и гръцки клубни футболни състави, още повече че това е тема, която не е била обект на анализ досега.

Настоящата разработка има за цел представяне на данни, факти и тяхното анализиране, свързани с първите спортни контакти на български футболен клуб, осъществени в Гърция, в контекста на сложните взаимоотношения между двете страни. Като основна задача на изследването трябва да се посочи изчерпателното разглеждане на български и гръцки периодични издания, отразяващи гостуванията на футболния отбор на СК „Славия“ (София) в Солун през 1926 и 1927 година. Като второ, но не по значение, задание е представянето на сведения и данни относно тези визити и в контекста на българо-гръцките взаимоотношения в разглеждания период.

За нуждите на изследването бе реализиран изчерпателен обзор на наличните монографии, посветени на ранната история на родния футбол, като цяло, и на спортен клуб „Славия“, в частност. Проучени са и разработки, проследяващи основните акценти в българо-гръцките отношения в разглеждания исторически етап. Осъществен бе и цялостен библиографски преглед на материали, засягащи темата на публикацията в български и гръцки печатни издания в периода 1925 – 1927 година. В тази връзка са анализирани всички броеве на най-популярните родни ежедневници от конкретния период: „Заря“, „Зора“, „Мир“ и „Утро“. Изследвани са и най-авторитетните специализирани издания от тогава: вестник „Спорт“ и списание „Спортен преглед“. От периодичните издания в Гърция са анализирани текстове от вестниците „Македония“ и „Тахидромос“. Същите са проучени в оригинал и преведени специално за настоящото изследване на база съхранени, но неописани със съответната номенклатура фототипни копия в клубния архив. Изследвани са и специализирани издания на СК „Славия“, които включват едноименното списание от 1925 г., както и бюлетините на спортното дружество, излизащи в периода 1960 – 1990 г. За целите на изследването са открити общо 59 публикувани журналистически материала в различни жанрове и форми. Те включват основно: корес-

понденция, репортаж, коментар и информационна бележка. За нуждите на разработката бе осъществен и обстоен преглед на запазените автентични документи, в това число входяща и изходяща кореспонденция на СК „Славия“ от разглеждания период. Тези архивни свидетелства се съхраняват от ПФК „Славия 1913“ АД (София), днешен наследник на едноименния спортен клуб. За съжаление на спортните историографи, ценната сбирка не е обработена и класифицирана по надлежния ред и не могат да бъдат посочени съответните архивни реквизити.

Важно е да се отбележи, че използваните източници са от документален характер. В методологическо отношение откритите сведения от различните извори на информация са систематизирани и проучени, като са приложени съдържателен и сравнителен анализ.

Резултати

Благодарение на съхранения и до днес учредителен протокол на Спортен клуб „Славия“ е ясно, че същият е основан на 10 април 1913 г. в София. На тази дата възниква и едноименната футболна секция към дружеството. Тя е съучредител на сформирания на 31 юли 1921 година Софийска спортна лига (Ognyanov 2014, pp. 14 – 15). В първенството на столицата клубът е шампион 5 пъти в проведените 7 надпревари до края на периода на настоящото изследване: 1921, 1922, 1923, 1926, 1927 г. В завършилите две издания на държавния шампионат „Славия“ стига до титлата през 1926 г., като впоследствие това отличие дискусивно е отнето служебно. Посочените факти показват, че този софийски футболен отбор е най-силният и авторитетен клуб в България през двайсетте години.

От съществено значение за целите на разработката е да се отбележи, че „Славия“ не е само спортно дружество, но и структура, развиваща силна социална дейност. Пример в това отношение са организиранияте коледни утра за сираци. Благородната инициатива започва през януари 1922 година и се провежда ежегодно. Тя протича под патронажа на Двореца, като по правило присъстват или царица Йоанна, или някоя от княгините Евдокия и Надежда. Към СК „Славия“ функционира и културно-просветен отдел, който осъществява редица образователни дейности. В организиранияте беседи лектори са едни от най-авторитетните личности по това време: Софийски митрополит и бъдещ екзарх Стефан, проф. Асен Златаров, проф. Димитър Мишайков и други. Ръководител на споменатия отдел през втората половина на двайсетте години е изтъкнатият художник и бъдещ главен редактор на сатиричния вестник „Щурец“ Райко Алексиев. Член на клуба е и друг бележит негов колега – Константин Щъркелов. Председател на „Славия“ в края на десетилетието ще е световноизвестният оперен певец Стефан Македонски (Stoychev 1983, pp. 26, 51). Наред с примерите за връзки на дружеството с представители на цар-

ското семейство и авторитетни дейци на културата, то има сред своите членове и значими политически фигури. В потвърждение на това е достатъчно да се посочи дори само името на Кимон Георгиев. Друга крупна личност от този период – Симеон Радев, в качеството си на пълномощен министър в Турция, съдейства на „Славия“ при споменатото първо гостуване на български футболен клуб в тази страна. При ответната визита на „Фенербахче“ в София в броя на вестник „Утро“ от 26 август 1925 г. на първа страница се отбелязва, че към момента сред клубните членове има: „4 министри, 37 народни представители, 8 професори, 3 генерали, 61 адвокати, 12 журналисти, 26 лекари, 83 учители, 72 артисти и други“³. Задължително трябва да се посочи, че въпросното гостуване на турските футболисти е и в чест на годишнина от Шипченската епопея, което отбелязва и цитираното печатно издание⁴.

След като бяха изтъкнати важни акценти, отнасящи се до дейността на СК „Славия“ (София), е редно да се маркират и ключовите детайли в българо-гръцките отношения в средата на двадесетте години на XX век. Те няма да бъдат анализирани в тяхната изчерпателност поради факта, че целта на настоящото изследване е друга. След военните конфликти, в които двете страни са противници, а именно Втората балканска (Междусъюзническа) и Първата световна война и последвалите договори, напрежението между тях остава. То е продиктувано от прекроените граници и наложените санкции на България след Ньойския договор, особено в частта с изплащането на репарации и по същество липсата на наборна военна служба. Най-вече отсъствието на достатъчни, в класическия смисъл на тази дума, въоръжени български сили способства гръцката провокация и последвалия конфликт между двете страни, известен като „Петрички инцидент“. Той започва на 19 октомври 1925 година в пограничния район, а 3 дни по-късно по заповед на генерал Теодорос Пангалос Шеста дивизия нахлува на българска територия и окупира десет села, както посочва проф. Недю Недев (Nedev 2007, pp. 161 – 162). След достойна съпротива седмица по-късно нашествениците са изтласкани, но оставят след себе си опожарени и разорени населени места. Ключов момент за българската кауза е и ангажирането на Обществото на народите (ОН) и в крайна сметка, конфликтът е успешно разрешен в полза на нашата страна. Но на дневен ред остава съдбата на хиляди етнически българи в Егейска Македония и Беломорска Тракия, в западната ѝ част, която е в пределите на Гърция. Аналогично в българските земи има и население с гръцко самосъзнание, съсредоточено в Южночерноморския регион, макар и по-малобройно по мащаб. В следващите две години след споменатия инцидент, отново със сътрудничеството на ОН, продължава дейността на Смесената гръцко-българска емиграционна комисия, създадена още на 18 декември 1920 г. в Женева. Основната ѝ функция е по справедлив начин да бъде уреден финансовият въпрос с имотите на хората от двете страни, които напускат родните си места, разкрива проф. Георги Даска-

лов (Daskalov 1996, p. 393). Според информация на председателя на структурата Джеймс Рение, поместена във вестник „Зора“ на 18 октомври 1926 г.: „Числото на досиетата за ликвидиране на имоти на български емигранти от Гърция и на гръцки от България възлиза на 35 хиляди. ...ние взехме мерки емигрантите от двете държави да бъдат третираны свършено еднакво“⁵.

Първо гостуване на български футболен отбор в Гърция – 1926 г.

В контекста на споменатите ключови за междудържавните отношения на двете балкански страни събития се провежда и първото гостуване на роден футболен тим в Гърция. Важно е да се посочи, че с оглед развитието на телесната култура в двете съседни държави към изследвания период, единствената възможност за равностойно спортно съперничество може да се реализира в областта на футбола. Дебютната визита се осъществява от представителния отбор на „Славия“ в периода 15 – 19 октомври 1926 г. Тя е по покана на домакините и е свързана с друго значимо събитие в южната ни съседка – провеждането на Първото международно солунско изложение (3 – 17 октомври). Водени от желание да представят позитивен образ пред чуждестранните гости, домакините освен изграждане на панаирните палати и реализиране на търговски сделки подготвят и редица съпътстващи прояви: „Изложението бе придружено от спортни събития, театрални и оперни представления, прожекции на филми и футболен мач между „Ираклис“ и „Славия“ (София), като българският отбор стана победител“⁶.

Но преди този двубой има и други предшествващи го важни детайли. Пътепис на Димитър Константинов⁷ разкрива един от тях: „Минаваме Демир-Хисар и се движим по шосето за Серес. По цялото поле виждаме множество окопи, телени мрежи и гилзи – остатъци от голямата война“.

Това свидетелство на времето е много важно и за атмосферата сред делегацията на „Славия“, преминавайки през тези места. Съществено е да се посочи, че сред загиналите именно на Южния фронт са и двама от основателите на клуба, както отбелязва Камен Огнянов (Ognyanov 2015, p. 25). Това са офицерски кандидат Димитър Благоев, който е и първият председател на дружеството, и подпоручик Владимир Йерусалимов – петият поред ръководител на клуба.

Допълнителен елемент, засягащ темата за отминалите войни и битуващите антибългарски нагласи в Гърция, внася и Данаил Крапчев⁸. Видният общественик и главен редактор на вестник „Зора“ в уводна статия от 18 октомври 1926 г. пресъздава гостуването на трима български журналисти на Солунския панаир, които са приети дори от министър-председателя генерал Георгиос Кондилис, но: „България на два пъти беше победена от своите съседи. Гърците не са пропуснали да припомнят това на своите гости българи с приема на броненосца, който носи името на разорения Кукуш. Ние знаем, че сме побе-

дени и знаем нашето място. Жестоко е да се дразни една рана“⁸.

В цитираното издание, отново на първа страница до самата негова публикация, Крапчев помества и журналистическа колона със заглавие: „Победата на „Славия“ в Солун“⁹. Това е преднамерено търсен контрапункт, целящ повдигане на националното достойнство на читателите чрез спортния успех, нещо, което ще се случва занапред нееднократно в българските средства за масова информация.

При внимателния обзор на тогавашната преса се наблюдава и друг контраст, този с отношението към „Славия“ от страна на домакините спрямо това към представителите на българските медии. В кореспонденция за брой 3 на списание „Спортен преглед“ от 1 ноември същата година става ясно, че делегацията на футболния отбор е посрещната от председателя на панаира и любезно е разведена по всички павилиони. На следващия ден гостите посещават и пристанището, където лично директорът им дава възможност да разгледат свободната сръбска и гръцка зона⁷. В изданието е предадена и самата атмосфера преди началото на двубоя с „Ираклис“: „Присъстваха губернаторът на Македония и Тракия г. А. Калеврас, генерал Отонеос, кметът на града г. Меланидис, председателят на панаира г. Григориядис с целия си комитет, представители на сърби, румънци, съветите и множество дипломати“⁷.

Ключови са и думите на губернатора Калеврас, с които той поздравява и двата отбора преди началото на мача: „Особено ме радва, че младежта на двата ни народа си подава ръка за сближение. Вий, младите българи, и Вий, младите гърци, ще се борите сега, но нека Вашата борба за победа бъде само в границите на това игрище и никъде и никога извън него“¹⁰.

В този смисъл е и статията „Чрез спорта за България“. Тя е посветена на други успешни визити в чужбина на родните футболисти. Публикувана е в единствения брой на списание „Славия“ от януари 1925 г. и в нея се изтъква:

„Кой се не зарадва от победите на младия ни спорт в Букурещ и Цариград? Не са ли тия състезания едно мощно средство да печелим приятели между другите народи, да се опознаваме с тях и взаимно да си прощаваме грешките, сторени в миналото“¹¹.

Независимо че след успеха над „Ираклис“ с 3:1 от 16 октомври 1926 г. на следващия ден славистите побеждават и другия местен клуб – „Арис“, отношението на гръцката общественост е повече от позитивно към тях. Това си личи и от репортажа на вестник „Тахидромос“: „Публиката бурно аплодира сполуката на гостите и едвам стихнала, след 3 минути трябва да започне отново, когато „Славия“ маркира и 3-ия гол“¹².

Отзвукът на новата победа, както и отношението на домакините са толкова силни, че дори и най-консервативният вестник в България – „Мир“, дава дължимото в броя си от 18 октомври 1926 година: „При многохилядна публика, в присъствие и на много официални лица, чужди дипломати, с красива игра

„Славия“ побеждава шампиона на Солунската лига „Арис“ с 4:1. Нашите играчи са били предмет на продължителни овации из солунските улици и са се радвали на отличен прием в града“¹³.

В цитираната публикация се вижда и сериозното политическо присъствие сред зрителите на спортния двубой. Самата атмосфера е предадена, отново в автентичната кореспонденция на брой 3 на списание „Спортен преглед“ от 1 ноември същата година: „Губернаторът г. А. Калеврас в присъствието на всички официални лица поднесе лично на председателя на „Славия“ г. Гадев сребърната купа на турнира. Пред вратите на игрището беше се струпал хиляден народ. Играчите ни бяха изнесени на ръце и положени в чакащите ги автомобили. От игрището до хотела шпалир от хилядно множество бурно ги акламираше и хвърляше цветя. Вечерта в салона на Бялата Кула бе даден голям банкет“⁷.

Всички горецитирани информационни източници показват рязката разлика в отношението на гърците към гостуващата делегация на софийския спортен клуб спрямо цялостната нагласа към нашите сънародници в разглеждания период. Като поредно потвърждение на това, а и в контекста на родолюбивата нагласа на дейците на клуб „Славия“, е и следващият акт: „На връщане по пътя се спряхме в Демир-Хисар, да се поклоним и поднесем венец на гроба на Димчо Дебелянов, намиращ се в двора на местната църквица. Затова ни бе дадено пълното съдействие от официалните власти, но за голямо съжаление гроба му не можахме да намерим“⁷.

В София на завърналите се от южната ни съседка футболисти е устроено официалното честване с церемония пред Военния клуб, както отбелязват родните вестници. Преди това по пътя към българската столица делегацията на „Славия“ е посрещана тържествено и в още няколко други града. В Горна Джумая, днешен Благоевград, Дупница и Самоков родолюбиви организации, местни спортни клубове и гражданството се включват в спонтанни манифестации. Начело в шествията, под звуците на маршове, изпълнявани от военна духовна музика, са софийските футболисти – победители в Гърция. Успехите на спортния терен спомагат за повдигане на националното самочувствие. В тази връзка, се произнасят и вдъхновяващи речи: „Подполковник Михайлов държа хубаво слово пред младежта на Самоков за победите на „Славия“ в Солунския турнир и за голямата роля, която спортните организации играят за всестранното възпитание на нашата младеж“⁷.

Засилени спортни контакти и нова визита на СК „Славия“ в Гърция – 1927 г.

Като положителен резултат от първото посещение на български футболисти в южната ни съседка в спортно отношение трябва да се посочат задълбочилите се контакти още през пролетта на следващата година. Този път „Славия“ влиза в ро-

лята на домакин и е осъществена дебютната визита на гръцки отбор в страната ни. В София на 22 април 1927 г. пристига групата на първенеца на полусезона на Македонска спортна лига – „Атлас“ (Солун). Два дни по-късно е изигран историческият първи мач в България между гръцки и родни футболисти. Срещата знаково е определена да се проведе на първия ден на Великден. Двубоят завършва с успех на домакините с 2:0. На следващия ден е проведен и втори мач, този път със Сборен отбор на София, приключил 3:3. За разлика от гостуването на „Славия“ през предходната година в тези двубои няма засилено политическо присъствие от страна на домакините. Единствено пълномощник-министърът на Гърция Розети дава прием за играчите на „Славия“ и „Атлас“¹⁴.

По същото време в Гърция на реципрочен принцип се намират за двубои и други два софийски клуба: в Атина е „Левски“, а в Солун – „Спортклуб“. Това е поредното потвърждение на ефекта от първата визита на български клуб в Гърция, реализирана предходната година. Само няколко месеца по-късно е налице надграждане на спортните контакти, чрез които да се формира и нов тип отношение към другия. В гръцката столица са играни три мача от „Левски“, два от които са загубени: срещу „Панатинайкос“ с 0:1 и „Олимпиакос“ с 1:3, а един е спечелен – 4:2 срещу Сборния тим на града. Край Бяло море „Спортклуб“ в две срещи, срещу солунските „Арис“ записва загуба с 1:3, а с „Ираклис“ стига до равенство – 3:3¹⁴. За разлика от дебютната поява на български отбор в Гърция предходната година този път няма посочени видни политически фигури, присъствали на стадионите. Постигнатите резултати от спортистите ни при тези визити не водят до масов възторг сред българското общество и съответно няма данни за тържествено посрещане. Материалите в пресата са ограничени до спортно-информационен характер.

Посочените футболни двубои са важни от спортна гледна точка в този най-ранен етап във взаимоотношенията България – Гърция, но те не попадат в обхвата на настоящото проучване, поради което тук те само са маркирани като хронологично проведени мачове, предшествващи втората визита на „Славия“ в южната ни съседка. Тя е осъществена през същата 1927 г. Гостуването отново е в Солун, този път в периода 2 – 5 септември.

След позитивните великденски реципрочни посещения на български и гръцки клубове в последвалите месеци политическата обстановка между двете съседни държави отново е сложна и едва на 8 декември 1927 г. ще бъде подписана спогодбата „Моллов – Кафандарис“. Актът е финализиран от финансовите министри и регламентира икономически взаимоотношения. Важно е да се отбележи, че и това посещение на столичния спортен клуб е повече от знаково на фона на актуалните българо-гръцки отношения. В конкретния исторически етап те са и допълнително усложнени. Доказателство, в тази връзка, е и статията, поместена на челната страница в броя от 3 септември 1927 г. на най-авторитетния солунски вестник – „Македония“, със заглавие „Миграцията на гръко-българи“. В публикацията са отбелязани трудностите на хората с гръцко самосъзнание, емигриращи от българска към

гръцка територия. Подзаглавието на материала е достатъчно силно: „Нови български методи: Тероризъм – какво се случва със спасяващите се“. В текста има антибългарска риторика с посочени различни примери от гръцка гледна точка и се казва още: „Смесената подкомисия също бе призована от спасяващите се да изпратят делегация в България, която да посочи ситуацията на разрушени имоти. Местните организации на бежанците изпратиха остър протест до министерството на външните работи, смесената комисия в София, до министерството на благосъстоянието и други“¹⁵.

Може с голяма степен на достоверност да се допусне какво е настроението в този момент в южната ни съседка и как тази антибългарска риторика контрастира с появата на спортен тим от София там. Важната роля на своеобразния „футболен посланик“ на Царство България за надмогване на предубежденията се доказва и от друг акцент в същия брой. Той отново е на първа страница, но на най-важното място. Поместена е снимка на отбора на „Славия“, която е поставена точно под главата на изданието. Фотосът е центриран на средните три вестникарски колони. Изображението е реализирано във фотостудио, а текстът към него, на фона на напрежението между двете страни към онзи момент, е повече от добронамерен: „Днешният голям мач! Българският шампион „Славия“ ще се срещне с „Ираклис“¹⁶. Представени са поименно и състезателите на гостуващия състав. Позитивното отношение на солунската преса към българския тим е заслужено с оглед визитата предната година и поведението на терена, а и извън него на цялата делегация.

Факсимиле на първа страница на брой 5463 от 3 септември 1927 г. на най-авторитетния солунски вестник – „Македония“, със снимка на тима на „Славия“, поместена едновременно и с политически материал с негативна антибългарска конотация, озаглавен „Миграцията на гръко-българи“ (Архив на ПФК „Славия“)

Репортаж отново на същото издание в брой 5464 от следващия ден предава атмосферата преди двубоя: „На стадиона отрупан с български и гръцки знамена губернатора на Македония и Тракия Калеврас, генерал Тороянис, командващ трета армия поздравиха над 5000 зрители по трибуните. Присъстват още кмета Меланидис, митрополитът, префектът на града, директорът на полицията и всички председатели на спортните клубове, както и борда на директорите на нашата футболна асоциация. Докато музиката засвири химна на България, първи на терена излезе българският отбор, а след това и тима на „Ираклис“¹⁷.

Да бъде изпълнен маршът „Шуми Марица“, и то точно в Солун, пред хилядна гръцка публика, с оглед събития от съвсем близкото историческо минало между двете страни, е действие от фундаментално значение в символичен аспект. Освен това да се изсвири национален химн преди футболен двубой на клубни отбори, не е традиционна практика и се осъществява изключително рядко. Възприемането и на това гостуване на български спортисти в Гърция като много повече от един обикновен футболен двубой се потвърждава и от личното присъствие на стадиона на всички най-авторитетни местни политически и религиозни фигури. Самата среща със солунския „Ираклис“ приключва с успех на гостите с 1:0. На следващия ден славистите побеждават и съгражданите им от „Атлас“ с 3:1.

И този път българската преса също следи турнето. Победата над „Ираклис“ е представена на първа страница във вестник „Зора“ със заглавие: „Славия“ победителка в Солун“¹⁸. Важно е да се посочи, че не е използвано името на съперника, а знаково се акцентира на мястото. В контекста на външнополитическата обстановка друго каре на същата страница, по темата за въпросите с бежанците, е озаглавено „Гръко-български спор пред ОН“¹⁹.

Наред с резултатите от двубоите родните вестници дават дължимото и на другите акценти около мачовете. На 7 септември 1927 г. в материал, поместен на първа страница на най-четения тогава вестник – „Утро“, се отбелязва: „Тук нашият тим в четириднешното си пребиваване постоянно е предмет на неочаквано внимание и овации от солунчани. Това се обяснява с отличните спомени, които същият остави миналата година, при първото си гостуване на панаира и успехите, които славистите спечелиха на футболното игрище“²⁰.

На следващия ден в друго авторитетно българско издание – „Зора“, в текст, засягащ отношенията между двете страни, се изтъква като важен аргумент за сключване на бъдещ търговски договор преодоляването на предразсъдъците: „Подготовката за разрешаването на тия въпроси са взаимните опознавания, срещите. Идването на гръцки журналисти у нас е добро начало“²¹.

Паралелът, който се прави с визитата на представителите на медии от южната ни съседка, по време на гостуването на български спортисти там, показва нагледно търсения ефект за опити за сближаване между представители на

двата народа. Контрастът с отношението към нашите журналисти в Солун от предната година също се налага от само себе си. Отделно от това се потвърждава ролята на спортисти и журналисти за изграждане на друг, и то положителен образ на съседа сред общественото мнение на двете балкански държави.

Заклучение

Като обобщение може да се посочи, че откритите в анализирания материал данни за двете посещения в Гърция (1926, 1927) на футболния отбор на „Славия“, осъществени в период на сложни и напрегнати взаимоотношения между двете съседни държави, ясно показват значимата функция, която спортът има като дипломатически посредник, и неговата роля на мост между двата народа. Самите футболни двубои в южната ни съседка протичат в приятелска атмосфера с прояви на толерантност в присъствието на авторитетни фигури от местния политически, военен и религиозен елит. Заедно са издигнати българският и гръцкият флаг, изпълнен е химнът „Шуми Марица“ – ритуални по своя характер дейности, които се случват за първи път. От друга страна, победите на „Славия“, и то точно в Солун, са възприети от българското общество като своеобразен морален реванш. Неслучайно играчите са посрещани на родна земя със спонтанни прояви на национална гордост, а в София официалната церемония се провежда знаково пред сградата на Военния клуб. Освен в политически аспект тези визити са ползотворни и в спортно отношение. Те трасират пътя на последващи дългогодишни контакти на клубно и национално ниво и от двете страни на границата.

БЕЛЕЖКИ

1. АНОНИМЕН., 1940. Официалните лица. *Спорт*. Т. 17, № 1782, с. 3.
2. СЕЛВЕЛИЕВ, И. 1927. Със Славия през Италия. *Спорт*. Т. 5, № 180, с. 4.
3. АНОНИМЕН, 1925. Фенербахче – Славия. *Утро*. Т. 15, № 4812, с. 1.
4. АНОНИМЕН, 1925. Годишнина от Шипченската епопея. *Утро*. Т. 15, № 4812, с. 1.
5. АНОНИМЕН, 1926. Изявление на г. Рение. *Зора*. Т. 8, № 2192, с. 1.
6. ЗАФ, Х., 2016. *Νοσταλγικές εικόνες από την прττι Διεθνή Έκθεση*. Available from: <https://www.thessmemory.gr/εικοστοσ-αιωνασ/3-νοσταλγικές-μνήμες-και-εικόνες-από-τη/>. [Viewed 2025-7-19].
7. КОНСТАНТИНОВ, Д., 1926. Спортните тържества в Солун – участие на България. *Спортен преглед*, Т. 5, № 3, с. 8 – 10.
8. КРАПЧЕВ, Д., 1926. Панаир и политика. *Зора*. Т. 8, № 2192, с. 1.
9. АНОНИМЕН, 1926. Победата на Славия в Солун. *Зора*. Т. 8, № 2192, с. 1.

10. КОНСТАНТИНОВ, Д., 1961, Из историческата архива. *Славия*. Т. 2, № 1, с. 20.
11. ДОСЕВ, С., 1925. Чрез спорта за България. *Славия*. Т. 1, № 1, с. 13.
12. ΑΝΩΝΥΜΟΣ, 1926. Σλάβια Σοφία στη Θεσσαλονίκη. *Ταχυδρόμος*. Т. 11, № 2704, с. 4.
13. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1926. Славия в Солун. *Μир*. Т. 33, № 7891, с. 4.
14. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1927. Великденските международни срещи. *Спорт*. Т. 5, № 158, с. 2.
15. ΑΝΩΝΥΜΟΣ, 1927. Νέαι βουλγαρικά μέθοδοι: Τρομοκρατίσις – αντιπρoσoν τί Παθαίνουν οι Σωζοπολίται. *Μακεδόνια*, Т. 17, №5463. с. 1.
16. ΑΝΩΝΥΜΟΣ, 1927. Απο το σημερινόν μεγáλαλο ματς. *Μακεδόνια*, Т. 17, №5463. с. 1.
17. ΑΝΩΝΥΜΟΣ, 1927. Σλάβια – Ηρακλής 1 – 0. *Μακεδόνια*, Т. 17, №5464. с. 4.
18. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1927. Славия победителка в Солун. *Зора*. Т. 9, № 2452, с. 1.
19. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1927. Гръко-български спор пред ОН. *Зора*. Т. 9, № 2452, с. 1.
20. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1927. Победите на „Славия“ в Солун. *Утро*. Т. 17, № 5416, с. 1.
21. ΑΝΟΝΙΜΕΝ, 1927. Гръцки журналисти в България. *Зора*. Т. 9, № 2454, с. 1.

ЛИТЕРАТУРА

- БИНБЕЛОВ, К., 2020. 95 години от първите футболни двубои между клубни отбори от България и Турция в контекста на външнополитическата обстановка. В: ЯНЧЕВА, Т. & МИЛЕВА, Е., (ред). *Личност. Мотивация. Спорт*. Т. 24, с. 281 – 290. София: НСА ПРЕС. ISSN-2682-9495.
- БОРИСОВ, Т., 2020. Българо-хърватски спортни контакти (1941 – 1944). В: ПЕЕВА, К. (ред). *Исторически преглед*, № 4. с. 72 – 86. София: БАИ. ISSN 0323-9748.
- ДАСКАЛОВ, Г., 1996. *Българите в Егейска Македония – бит и реалност: Историко-демографско изследване*. София: Македонски научен институт.
- НЕДЕВ, Н. 2007. *Три държавни преврата или Кимон Георгиев и неговото време*. София: Сиела. ISBN 978-954-28-0163-4.
- ОГНЯНОВ, К., 2006. „Славия“ по световните терени. София: Тип-топ прес. ISBN 978-954-8964-74-6.
- ОГНЯНОВ, К., 2014. Значими дати в най-ранната история. В: ОГНЯНОВ, К., & КРЪСТЕВ, Н., (ред). *100 години „Славия“*. с. 14 – 15. София: Тип-топ прес. ISBN 978-954-723-11-6.
- ОГНЯНОВ, К., 2015. *Един век футбол в бяло*. София: Тип-топ прес. ISBN 978-954-723-137-5.
- ПИЩИЙСКИ, Д., 1983. *С бялата фланелка*. София: ДФС Славия.

- СТОЙЧЕВ, И., 1983. *Седемдесет години чрез спорта в служба на народа. ДФС „Славия“ 1913 – 1983 година*. София: ДПОП Офсетграфик.
- ТОДОРОВ, Я., 2018. *Жив е българският бог*. София: УИ „Св. Климент Охридски“. ISBN 978-954-07-4443-8.

REFERENCES

- BINBELOV, K., 2020. 95 godini ot parvite futbolni dvuboi mezhdu klubni otbori ot Bulgariya i Turtsiya v konteksta na vanshnpoliticheskata obstanovka. V: YANCHEVA, T. & MILEVA E. (red.) *Lichnost. Motivatsiya. Sport*. Tom 24, pp. 281 – 290. Sofia: NSA PRESS [in Bulgarian]. ISSN 2682-9495.
- BORISOV, T., 2020. Balgaro-harvatski sportni kontakti (1941 – 1944). V: PEEVA, K. (red.). *Istoricheski pregled*, № 4. pp. 72 – 86. Sofia: BAN [in Bulgarian]. ISSN 0323-9748.
- DASKALOV, G., 1996. *Balgarite v Egeyska Makedoniya – bit i realnost: Istoriko-demografsko izsledvane*. Sofia: Macedonian nauchen institut [in Bulgarian].
- NEDEV, N. 2007. *Tri darzhavni prevrata ili Kimon Georgiev i negovoto vreme*. Sofia: Ciela [in Bulgarian]. ISBN 978-954-28-0163-4.
- OGNYANOV, K., 2006. *Slaviya po svetovnite tereni*. Sofia: Tip-top pres [in Bulgarian]. ISBN 978-954-8964-74-6.
- OGNYANOV, K., 2014. Znachimni dati v nay-rannata istoriya. V: OGNANOV, K., & KRASSTEV, N., (red). *100 godini “Slaviya”*. pp. 14 – 15. Sofia: Tip-top pres [in Bulgarian]. ISBN 978-954-723-11-6.
- OGNYANOV, K., 2015. *Edin vek futbol v byalo*. Sofia: Tip-top pres [in Bulgarian]. ISBN 978-954-723-137-5.
- PISHTIISKI, D., 1983. *S byalata flanelka*. Sofia: DFS Slaviya [in Bulgarian].
- STOICHEV, I., 1983. *Sedemdeset godini chrez sporta v sluzhba na naroda. DFS “Slaviya” 1913 – 1983 godina*. Sofia: DPOP Ofsetgrafik [in Bulgarian].
- TODOROV, Y., 2018. *Zhiv e balgarskiyat bog*. Sofia: UI Sv. Kliment Ohridski. [in Bulgarian]. ISBN 978-954-07-4443-8.

**SC “SLAVIA”’S VISITS TO GREECE (1926 – 1927) –
FOOTBALL DIPLOMACY IN A PERIOD
OF COMPLEX INTERSTATE RELATIONS**

✉ **Dr. Kamen Binbelov, Chief Asst. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-0101-7635

National Sports Academy “Vassil Levski”

21, “Acad. Stefan Mladenov” St.

Studentski grad, 1700 Sofia, Bulgaria

E-mail: kamen.binbelov@nsa.bg